

Forum for
Utvikling og Miljø

ÅRSMELDING 2013

Forsidefoto: ForUM-felleskapet feirer gjennomslag for en ny internasjonal våpenhandelsavtale sammen med daværende utenriksminister Espen Barth Eide.

Foto: Oda Gilleberg

Godkjent av ForUMs årsmøte 29. april 2014

Styreleders forord	4
1 Hovedtrekk for ForUMs arbeid i 2013	5
1.1 ForUM – en samlet, politisk arena for utvikling, miljø og fred.....	5
1.2 Høydepunkter i 2013	6
1.3 Politikk og påvirkning	6
1.4 Tankesmie og møteplass	7
1.5 Sør-samarbeid.....	8
1.6 Informasjonsarbeidet.....	8
2 Resultater av det fagpolitiske arbeidet.....	11
2.1 Innledning	11
2.2 Post 2015-agendaen.....	11
2.3 Norske investeringer i utviklingsland	13
2.4 Samstemthet	14
2.5 Klima	15
2.6 WTO og handel	17
2.7 Næringslivets samfunnsansvar.....	18
2.8 Finans og reform.....	22
2.9 Fred og menneskelig sikkerhet.....	23
2.10 Matsikkerhet.....	26
2.11 Energi.....	28
3 Styrets årsberetning 2013	30
3.1 Styrets møter	30
3.2 Økonomi.....	30
3.3 Sekretariatet.....	30
3.4 Tariffavtale	31
3.5 Miljøtiltak	31
4 Årsregnskap 2014 med revisjonsberetning	32

Styreleders forord

Styreleder Andrew P. Kroglund
Foto: Utviklingsfondet

Verden er på mange måter et bedre sted enn den noen gang har vært. De hurtigst voksende økonomiene globalt er i dag hovedsakelig i Afrika. Her går langt flere på skole enn bare for 20 år siden og flere mødre overlever barnefødsler. Nye vaksiner, bedre landbruk og den digitale revolusjonen har revolusjonert deler av det vi før kalte den 3. verden.

Dette betyr ikke at rikdommen som generes er jevnt fordelt eller at andre former for ulikhet og urettferdighet ikke videreføres, både internt i land og land og regioner imellom. Men det er uansett lettere å adressere det problemet når vi har løst de mer grunnleggende fattigdomsproblemene først.

Vi er samtidig vitne til en interessant ny trend: Ved bedre folkehelse, høyere utdanning og sikrere mattilgang faller behovet for å føde mange barn. For første gang i klodens historie kan vi i dag si at vi vet hvor mange vi kommer til å bli på kloden: i overkant av 9 milliarder i 2050. Så stopper det. Slik det allerede har gjort i land som Iran og slik det snart vil gjøre i Kina. Det gir både nasjonale regjeringer og det internasjonale samfunnet en unik mulighet til bedre langtidsplanlegging. Det gjelder også for oss som sivilsamfunnsaktører.

Når vi i disse dager debatterer nye bærekraftsmål som skal gjelde fra 2015, vet vi mye om hva som skal til for å utrydde fattigdom. Men vi har samtidig mye igjen på miljøområdet. Norge er allerede en sentral aktør når det gjelder å ta vare på verdens regnskoger. Vi er nå også mer aktiv enn på lenge når det gjelder å bidra til å øke jordbruksproduksjonen i en verden med økende befolkning.

Her hjemme må vi gå noen ekstra runder for å få en mer samstemt utviklingspolitikk, hvor norske investeringer og norsk oljepolitikk blir en del av et større internasjonalt bilde. Vår livsstil skal ikke ramme de fattigste. Det er en del av det nye utvidete utviklingsbildet.

Norge må fortsatt spille en sentral rolle internasjonalt. Internasjonal solidaritet nytter. Forpliktende fellesskap som ForUM bidrar.

Andrew P. Kroglund
Styreleder

1 Hovedtrekk for ForUMs arbeid i 2013

1.1 ForUM – en samlet, politisk arena for utvikling, miljø og fred

Forum for utvikling og miljø (ForUM) ble formelt opprettet i 1993. ForUM erstattet da Felleskampanjen for jordas miljø og utvikling, som hadde jobbet mot til FN-toppmøtet Earth Summit om bærekraftig utvikling i Rio de Janeiro i 1992.

Visjon

ForUMs visjon er en demokratisk og fredelig verden basert på rettferdig fordeling, solidaritet, menneskerettigheter og økologisk bæreevne.

Formål

ForUM-fellesskapet skal

- legge til rette for felles politikkutvikling i internasjonale miljø- og utviklings-spørsmål.
- være et kompetansemiljø for politisk lobbyarbeid.
- drive politisk påvirkning på prioriterte områder.
- være en sentral møteplass for freds-, miljø- og utviklingsorganisasjonene.

Medlemsorganisasjoner (46)

ADRA Norge *
 Amnesty Norge
 ARC-Aid
 Atlas-alliansen
 ATTAC Norge
 CARE Norge
 CARITAS
 Changemaker
 Digni
 Fairtrade Norge
 Fellesrådet for Afrika
 FIAN Norge
 FIVAS
 FN-Sambandet
 FORUT
 Framtiden i våre hender - FIVH

Holistisk Forbund
 IKFF, Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
 KFUK-KFUM Global
 Kirkens Nødhjelp
 Kristne Arbeidere
 Latin-Amerikagruppene i Norge, LAG
 Mellomkirkelig Råd
 Miljøagentene
 Nei til Atomvåpen **
 Norges Fredslag
 Norges Fredsråd
 Norges Handikapforbund
 Norges Naturvernforbund, NNV
 Norsk Folkehjelp
 Oikos – Økologisk Norge
 Plan Norge
 PRESS
 Redd Barna
 Regnskogfondet
 SABIMA
 SAIH
 SLUG – Slett U-landsgjelda
 SOS-Barnebyer
 Spire
 Strømmestiftelsen
 Støttekomiteen for Vest-Sahara
 Tørrelandskoordineringsgruppen (TKG) **
 Utviklingsfondet
 Vennskap Nord/Sør
 WWF Norge

* Innmeldt i 2013, godkjent av årsmøtet 2013

** Innmeldt i 2013, medlemskapet må godkjennes av ForUMs årsmøte april 2014.

Støttemedlemmer (7)

AUF
 Friluftsrådernes Landsforbund
 Grønn Hverdag
 Humanetisk Forbund
 Norsk Bonde og Småbrukarlag
 Sosialistisk Ungdom
 Stiftelsen Korsvei

Utmeldt i 2013:

Idegruppen Nord / Sør
 Norsk nettverk for klima og helse
 Stiftelsen Ung Agenda 21

1.2 Høydepunkter i 2013

I 2013 har spesielt to saker utmerket seg blant mangfoldet av saksområder og aktiviteter som ForUMs medlemsorganisasjoner har engasjert seg i. Begge saker viser styrken som ligger i et koordinert og godt faglig begrunnet innsats over tid.

Den 2. april 2013, etter over et tiår med innsats fra organisasjoner verden over, ble verdens første internasjonale våpenhandels-avtale vedtatt med overveldende flertall i FNs generalforsamling.

Arms Trade Treaty (ATT) er den første avtalen i sitt slag som gjør det internasjonalt bindende for stater å avslå våpensalg hvis det er en stor risiko for alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett, internasjonale menneskerettigheter og når det er fare for at våpnene vil bli brukt til å begå alvorlige overgrep mot sivile.

Våpenhandelsavtalen vil bygge nye internasjonale normer for våpeneksport, hvis den anvendes konsekvent, og også påvirke de statene som ikke har signert avtalen. Våpenhandelsavtalen er derfor en stor seier for ForUM-fellesskapet som i flere år har bidratt til å holde presset oppe på at Norge skal spille en progressiv rolle i ATT-forhandlingene.

Den andre saken er vår klagesak mot Statens pensjonsfond utland (SPU) i samarbeid med indiske, sør-koreanske og nederlandske organisasjoner. I mai 2013 resulterte denne klagesaken i en grundig og omfattende kritikk fra det norske OECD-kontaktpunktet mot Norges Bank Investment Management (NBIM) for manglende oppfølging av sine etiske forpliktelser. Sluttklæringen bekreftet ForUM-fellesskapets kritikk av NBIM for manglende åpenhet og et passivt etisk eierskap.

Saken bidro til et økt fokus i media og offentlig debatt om hvordan SPU forvalter retningslinjer og hvordan NBIM de facto

opptrer som aktive eiere. Klagesaken mot SPU viser at de etiske retningslinjene må skjerpes og mandatet tydeliggjøres for NBIM, etikkrådet og Finansdepartementet dersom målsettingen med retningslinjene skal oppnås.

Proessen har skapt kraftige reaksjoner i regjeringen når det gjelder tolkningen av de etiske retningslinjene og norske ekstraterritoriale forpliktelser. ForUMs oppfølging overfor blant annet tilsynsorganene vil forhåpentligvis tvinge fram endringer.

Andre høydepunkter i 2013 var økning i bevilgningene til landbruksformål og matsikkerhetsarbeid i utviklingsbudsjettet som følge av matgruppas innspill, et fruktbart samarbeid med Utenriksdepartementet om FNs nye utviklingsmål, at en samstemt utviklingspolitikk var godt forankret i den politiske plattformen til den nye Regjeringen og etablering av Kompetanseforum. Det er et forum for eierskapsdialog mellom sivilt samfunn og eierdepartementer.

1.3 Politikk og påvirkning

I 2013 la ForUM opp til en større grad av tverrfaglig samhandling på tvers av sine tema- og prosjektgrupper. Større kompleksitet i utfordringsbildet vi står overfor krever en annen type respons fra ForUM-fellesskapet som går på tvers av temaer og som utnytter synergiene i ForUMs arbeid. Tre tverrfaglige satsinger ble opprettet: Norske investeringer i utviklingsland, FNs nye utviklingsmål og samstemthet. Dette ble et nybrottsarbeid for ForUM hvor nye arbeidsmetoder ble prøvd ut som vil kunne danne grunnlaget for arbeidet framover. Ønsket om mer tverrgående arbeid ble bekreftet under medlemsorganisasjonenes diskusjoner i løpet av året om en ny strategi for ForUM for 2014-2017.

ForUMs tema- og prosjektgrupper har utarbeidet felles politikk og politiske innspill på de fleste av våre satsings-

områder. Vi har gitt innspill til myndighetene i forbindelse med blant annet FNs klimaforhandlinger, forhandlinger om ny våpenhandelsavtale, Norges rapportering til FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, vår- og årsmøtene i Verdensbanken og IMF og WTO-forhandlinger. Vi har også gitt innspill i forbindelse med stortingsmeldinger om utviklingspolitikk og våpeneksport, samt til Strategirådet for Statens pensjonsfond utland, offentlige utredninger og høringer i Stortingets komiteer.

Vi har drevet påvirkningsarbeid overfor norske myndigheter og beslutningstakere både i Norge og internasjonalt. Som en del av det internasjonale arbeidet har ForUM også vært representert i enkelte offisielle norske delegasjoner:

WTO ministermøte (MC9)

Aksel Nærstad (Utviklingsfondet) representerte ForUM i den norske delegasjonen til MC9, desember 2013 på Bali.

UN Environment Assembly

Seniorrådgiver Arvid Solheim (ForUMs sekretariat) representerte ForUM i den norske delegasjonen til UNEPs første møte som FN-organisasjon, Nairobi, februar 2013.

FNs klimaforhandlinger

Ola Skaalvik Elvevold (Naturvernforbundet) representerte ForUM i Norges delegasjon til COP 19 i Warszawa i november-desember 2013.

1.4 Tankesmie og møteplass

I 2013 har kunnskapsutveksling og diskusjoner mellom ForUMs medlemsorganisasjoner foregått i ForUMs seks tematiske arbeidsgrupper som er: klima, WTO og handel, næringslivets samfunnsansvar, finans og reform, fred og menneskelig sikkerhet og matsikkerhet. I tillegg har vi hatt prosjektgrupper for Energy+ og energidialogen, samt to av de tre nye tverrfaglige satsingsområder: FNs

nye utviklingsmål og norske investeringer i utviklingsland. I de to sistenevnte var det stor aktivitet med over 20 medlemsorganisasjoner aktive i arbeidet på slutten av året.

I løpet av 2013 arrangerte ForUM møter og seminarer om temaer tett knyttet til våre satsingsområder, bl.a. to rundebord om post 2015-arbeidet, et seminar om klima og matsikkerhet, et politisk verksted om bedrifters samfunnsansvar og et fagseminar om investeringer og utviklings-effekt. Vi arrangerte også flere dialogmøter med ulike aktører, samt et par markeringer i forbindelse med arbeid for en ny våpenhandelsavtale. I 2013 arrangerte ForUM, alene eller i samarbeid med andre, 18 møter og seminarer.

Under store internasjonale møter i FN-regi har ForUMs sekretariat tilrettelagt for god kommunikasjon og informasjonsutveksling både mellom medlemsorganisasjoner, og mellom disse og de norske delegasjonene på internasjonale møter. I 2013 jobbet vi slik under FNs klimaforhandlinger, forhandlinger om en ny våpenhandelsavtale og FNs general-forsamling i september der vi fokuserte på FNs nye utviklingsmål. Vi arrangerte møter både med den offisielle norske delegasjonen, men også med politisk ledelse, parlamentarikere og internasjonale nettverk som var tilstede. Særlig under ATT-forhandlingene var det et godt samarbeid med medlemsorganisasjonene også på medie-arbeidet. Felles pressemeldinger ble sendt ut ved flere anledninger og det var flere fellesoppslag.

Følgende publikasjoner har blitt utgitt i løpet av året:

Bistand eller butikk? Norsk næringsliv som bistandsaktør

Skrevet av Liv Røhnebæk Bjergene og Bibiane Dahle Piene.

Utgitt sammen med Kirkens Nødhjelp. Februar 2014.

Mainstream/Cermaq's progress in contributing to sustainable salmon aquaculture in Chile.

Skrevet av Mave Bastias og Tor Opsvik, i samarbeid med ForUM. Studien er oversatt til spansk. 2013.

Håndbok for OECD-klagesaker

Nettbasert håndbok utarbeidet av Jan Thomas Odegard og Gunhild Ørstavik. Oktober 2013.

Endringer i forvaltningen av Statens Pensjonsfond Utland.

Skrevet av Anita Haslie og Joakim Hammerlin. Oktober 2013.

Oppfører den norske staten seg ordentlig som kapitalist i den store verden? Om internasjonalisering og samfunnsansvar.

Skrevet av Ivar Hippe og Vegard Bye. Juni 2013.

The Arms Trade Treaty – A real change for future arms export?

Skrevet av Frank Slijper. Utgis i 2014.

Has Norway been a responsible lender? A shadow report of the Norwegian Debt Audit.

Utgitt av SLUG med støtte fra ForUM. August 2013.

Norges Bank Investment Management (NBIM) and Norway's Compliance with its Extraterritorial Obligations (ETOs)

Utgitt av ForUM.

1.5 Sør-samarbeid

ForUMs sør-samarbeid har i 2013 foregått gjennom kunnskaps- og informasjonsutveksling i de internasjonale politikkrettede nettverkene hvor ForUM er aktiv: Control Arms Coalition, OECD Watch, CAN International, Eurodad og Beyond 2015. Dette for å bygge opp under felles

politikkutvikling og koordinert internasjonalt påvirkningsarbeid. Vi samarbeidet tett med disse internasjonale nettverkene for eksempel i forbindelse med forhandlinger i New York om en ny våpenhandelsavtale, FNs klimaforhandlinger og de nye utviklingsmålene.

ForUM har bidratt til at Sør-representanters stemmer har blitt fremmet i internasjonale fora, primært gjennom støtte til Sør-representantenes deltagelse i forhandlingene i mars 2013 om en ny våpenhandelsavtale og lobbyarbeidet som ble koordinert av Control Arms-koalisjonen. Videre har ForUMs rapport om Cermaqs oppfølging av felleserklæringen fra det norske OECD-kontaktpunktet blitt oversatt til spansk og distribuert til chilenske organisasjoner.

ForUM har også lagt til rette for møter mellom Sør-representanter og norske delegasjoner i forbindelse med FNs klimaforhandlinger og forhandlinger om en ny våpenhandelsavtale.

1.6 Informasjonsarbeidet

Dette var det tredje året av informasjonsstrategien for 2011-2014, som danner grunnlaget for rammeavtalen med Norads informasjonsstøtte.

ForUM i media

ForUM ble nevnt 450 ganger i media på papir og nett i 2013, og 63 av disse var unike oppslag. Til sammenligning ble ForUM nevnt 69 ganger i media i 2012 (unike oppslag), 59 ganger i 2011 og 44 ganger i 2010 (med forbehold om at vår mediesøkertjeneste Retriever har sammenlignbare søk).

I denne perioden er det særlig temaområdene bedrifters samfunnsansvar (klagesakene mot Norges Bank/POSCO og Cermaq), Arms Trade Treaty-forhandlingene, Oljefondet og etiske retningslinjer, diverse uttalelser om bistands- og utviklingspolitikk og saker om

norsk våpeneksport som har vært fremtredende. I de fleste av oppslagene er daglig leder sitert, men også rådgivere og styreleder i mange sammenhenger.

I 43 av de 63 medieoppslagene er ForUM sitert. I tillegg har flere av oppslagene blitt spredt i flere medier, slik som ForUMs utspill under ATT-forhandlingene i mars der ForUM i en NTB-sak ble omtalt i 57 kilder landet over, og vårt utspill om Oljefondet og etikk i juli og desember.

ForUM har hatt oppslag i alle de store mediene og mange lokale, men flest oppslag i NRK, Dagsavisen, Bistandsaktuelt, Klassekampen og gjennom NTB. ForUMs saker har vært både på NRK TV og TV2, samt i ulike radioflater slik som P4-nyhetene og Dagsnytt atten.

ForUM har hatt 14 leserinnlegg på trykk. De har kommet på trykk i VG, Dagbladet, Morgenbladet, Dag & Tid, Klassekampen, Aftenposten, Dagsavisen, Nye Meninger og NRK Ytring. I to tilfeller har innleggene ført til videre debatt med motpartene, og i flere tilfeller har innleggene vært med på å generere nye medieoppslag.

ForUM har hatt mest medieblest i januar, mars-april, juni-juli og november-desember og oftest i forbindelse med storsatsninger som Arms Trade Treaty-forhandlingene og Oljefondets investeringer. På de fleste fagområdene har ForUM hatt oppslag i samarbeid eller sammen med våre medlemsorganisasjoner, slik som oppslag og leserinnlegg i Dagsavisen og Bistandsaktuelt med Kirkens Nødhjelp om norsk næringsliv og utviklingseffekt da vi lanserte felles rapport, og om ombudsperson for framtidens generasjoner sammen med Spire med flere i Dagbladet.

Et eksempel på en sak som har generert mange oppslag og debatt, er klagesaken mot Norges Bank som fikk stor spredning da slutterklæringen ble offentliggjort 27. mai. Den kom på Morgennytt på NRK1, NRKs radios Nyhetsmorgen og NRK.no,

samt intervju i Dagsavisen og to leserinnlegg i Dagbladet. Saken ble omtalt i over 50 kilder både den 27. og 28. mai. Nyheten fikk også svært stor spredning i internasjonale medier gjennom Reuters og Financial Times. Til og med på aksjemarkedet fikk nyheten oppmerksomhet, og ble omtalt på nyhetssidene til Nasdaq. ForUM ble ikke nevnt i alle oppslagene, men vi nådde målet om å spre saken, som er det viktigste.

Som et ledd i at informasjonsstrategien legger opp til at ForUM skal prioritere resultater for sak fremfor egenprofilering har ForUM aktivt oppfordret til samarbeid med våre medlemsorganisasjoner om medieoppslag.

I tillegg til at vi har vært i media sammen med våre medlemsorganisasjoner, har også medlemsorganisasjoner fått egne medieoppslag på saker hvor vi har samarbeidet. For eksempel saken om at betaling av diktatorgjeld hindrer oppbygging etter tyfon på Filippinene, da Slett U-landsgjelda, Changemaker og Kirkens Nødhjelp fikk en sak på nrk.no. ForUM fulgte opp med å spre saken i sosiale media og lage egen nettsak. Videre har ForUM-fellesskapets saker kommet på dagsorden uten at vi har blitt nevnt, slik som da vi sammen med FIAN Norge klaget inn Oljefondet til ØSK-komiteen. Vi ble nevnt i E24s sak om dette, mens i oppslaget på NRK Dagsnytt var vi ikke sitert.

Nettverk i Sør

Nettverket av mediefolk i Norge har blitt noe utvidet, spesielt når det gjelder Arms Trade Treaty og FNs klimaforhandlinger.

Journaliststipend

ForUM delte ut et journaliststipend til to journalister som jobber i Vårt land. De skal på reportasjereise til Guatemala for å se nærmere på miljø- og menneskerettsforholdene i to gruver som Norge gjennom Oljefondet er medeier i: Goldcorps drift av Marlingruven, og

Tahoes etablering av Escobalgruven. Reisen vil skje i starten av 2014.

Følger med i nyhetsbildet

ForUM har hatt kontakt med presse på alle prioriterte felter og saker, og følger generelt tett med i nyhetsbildet på våre tema.

Et eksempel på at en slik løpende oppdatering har ført til mediedekning, var for eksempel da Klassekampen skrev i mai om Cermaq og ForUM tipset om en ny rapport gjennomført for ForUM. Dette ble senere også omtalt i Morgenbladet.

Sosiale medier

ForUM har fortsatt satsingen på sosiale medier og bruker Facebook og Twitter aktivt i alt informasjonsarbeid. I løpet av 2013 fikk ForUM rundt 300 nye følgere på Facebook og har nå over 600. ForUM har lyktes med å doble antall følgere siden 2012, og jobber kontinuerlig videre med å øke antall følgere. I tillegg har følgerne vært mer aktive, og liker og kommenterer innleggene våre mer enn tidligere.

På Twitter har @ForumNorway nå 880 følgere, det er 380 flere enn i fjor, og det kommer stadig nye. Daglig leder og flere av de ansatte bruker Twitter aktivt i jobben. Informasjonsansvarlig oppfordrer jevnlig de ansatte til å delta her, samt følger med på saker som kommer opp og som kan være relevante.

ForUM har brukt Twitter aktivt i å spre informasjon, delta i debatter og kommunisere med politikere, norske forhandlere på internasjonale møter, internasjonale samarbeidspartene og kampanjer som ForUM er med på. Vi har mye interaksjon med medlemsorganisasjoner, politikere, og kompetansepersoner på fagfelt som fellesskapet jobber med. Daværende utviklingsminister Heikki Holmås retweetet ForUM flere ganger, blant annet om at klimapolitikken må skjerpes og Bistandsaktuelt om at ATT ble vedtatt.

Nettsider og nyhetsbrev

I 2013 hadde ForUMs nettsider 20.009 besøk, hvorav 11.729 var unike brukere. Besøk per dag ligger på gjennomsnittlig 100-150 unikt besøkende. En gjennomgang av lesertall på nettsidene viste at nettsidene får mest trafikk fra linker i sosiale media, spesielt fra Facebook, fra google-søk og fra Globals nyhetsbrev.

Nettsidene ble oppdatert gjennomsnittlig 2-4 ganger i uken, med fokus på prioriterte saker og en jevn fordeling av artikler på de ulike feltene. Nyhetsbrevet ble sendt til over 800 mottakere hver tredje eller andre uke, når vi hadde nok aktuelle saker klare.

I årsskiftet 2013-2014 startet implementeringen av den nye logoen i de eksisterende nettsidene. Dette innebar også andre, enkle grafiske endringer på nettsidene.

Engelske hjemmesider

De engelske nettsidene har hatt flere treff enn tidligere antatt. ForUM har derfor fokusert på å oversette nøkkelartikler slik at den kan legges ut også på de engelske nettsidene. Vi engasjerte eksterne oversettere til å oversette relevante artikler fra 2012 og 2013. Totalt 13 artikler ble oversatt.

Mediearbeid under internasjonale møter

ForUMs informasjonsansvarlig deltok sammen med en fagrådgiver på FNs femte møte om de nye utviklingsmålene i november. I forbindelse med møtet laget vi nettsaker og la ut oppdateringer i sosiale media. FNs nye utviklingsmål er en satsning for ForUM, og deltakelse på dette møtet var med på å legge grunnlaget for kommunikasjonsstrategien rundt denne satsningen.

Samarbeid med RORG og Bistandstorget

ForUM og RORG samarbeider på medieovervåking og har felles medieovervåkningsavtale med Retriever. I mai arrangerte ForUM, RORG og Bistandstorget et todagers seminar om organisasjoners bruk av sosiale medier.

Ny logo og malverk

I siste halvdel av 2013 samarbeidet ForUM med designbyrået Minsk for å lage ny logo og nytt malverk. Logoen er en modernisering av uttrykket vårt, samtidig som at den skal være gjenkjennelig. Styret valgte

ett av tre logoforslag, som blir ferdigstilt og lansert på nyåret 2014. Arbeidet inkluderer nye maler til visittkort, epostsignatur, brevmal, invitasjonsmal, rapportmal, powerpointmal og roll-up.

2 Resultater av det fagpolitiske arbeidet

2.1 Innledning

Her omtales hvordan vi har jobbet, politikkutvikling og våre politiske gjennomslag, samt den konkrete innsatsen som ForUM-fellesskapet har lagt ned for å oppnå våre politiske mål.

Denne delen innkuderer tre tverrfaglige satsinger, seks tematiske satsingsområder og to energiprojekter. Arbeid med vann og sanitærspørsmål ble nedprioritert på grunn av manglende oppslutning fra medlemsorganisasjonene.

2.2 Post 2015-agendaen

ForUMs politiske mål i 2013

- At norske posisjoner i post 2015 - arbeidet fremmer fordeling, bærekraftig utvikling og ansvarlig styresett.

Politiske hovedutfordringer i 2013

I 2013 ble arbeidet med FNs nye utviklingsmål, også kalt bærekraftsmålene (Sustainability Development Goals), trappet opp internasjonalt. FN satte i gang omfattende internasjonale konsultasjonsprosesser rundt de nye målene, også i Norge, her i regi av FN-organisasjonene.

Det virker som om de to prosessene rundt oppfølging av tusenårsmål og bærekraftsmål vil forenes i ett sett av framtidige mål, som blir universelle. I utformingen av den nye post 2015-agendaen legger toneangivende miljøer vekt på ressurs-

forvaltning, fordeling (equity), respekt for menneskerettigheter og ansvarlig styresett (accountability). Dette vil bidra til at de nye målene løfter strukturelle utfordringer og mer gjennomgripende politiske endringsprosesser enn tusenårsmålene. Dette er mål Norge har legitimitet til å fremme internasjonalt.

Stortingsmeldingen om demokrati, rettferdig fordeling og vekst i utviklingspolitikken i 2013 (Meld. St. 25) ble en sentral plattform for Stoltenberg II-regjeringens arbeid med post-2015. Regjeringen inviterte til omfattende konsultasjoner med norske sivilsamfunnsaktører. Etter regjeringsskiftet i september ble det klart at Solberg-regjeringen vil prioritere post-2015 arbeidet med vekt på likestilling, energi, helse, utdanning, menneskerettigheter og godt styresett. Politisk ledelse har også signalisert at Norge vil vektlegge privat sektor og næringslivets rolle.

ForUM-fellesskapet arbeider for at prinsipper om bærekraft skal være fundamentet for målene, og at Norge skal frontere fordeling og ansvarlig styresett, og herunder involvering av sivilsamfunnet i utviklingen og implementering av målene. ForUM har blant annet fulgt arbeidet som gjøres for å definere hvordan det sivile samfunn skal inkluderes i hele post-2015-prosessene.

ForUM felleskapet har fram til høsten 2013 prioritert å få oversikt over, og holde

medlemsorganisasjonene orientert om, prosesser knyttet til post-2015 arbeidet internasjonalt, samt å påvirke norsk politikk på to sentrale tema, fordeling og ansvarlig styresett.

På slutten av året var over 20 medlemsorganisasjoner aktive i ForUMs møter om de nye utviklingsmålene. Det har blitt uttrykt et ønske om at ForUM skal ta en sentral rolle som koordinator for utvikling av felles politikk og i dialogen med norske myndigheter i 2014. Det er bred enighet om prinsipper og tema som skal vektlegges i ForUMs posisjonsdokumenter og medlemsorganisasjonene vil delta aktivt gjennom ulike arbeidsgrupper i utvikling av politikken.

Resultater

- ForUM deltok på den internasjonale post-2015 konsultasjonen om energi for alle. Norge står på for å få inn et slikt mål. Under møtet ble tilgang til energi for de fattige prioritert, men hvor bærekraftig denne energitilgangen skal være forble vagt.
- ForUM fulgte lanseringen av Stortingsmelding 25 «Dele for å skape» tett. ForUM avga høringsinnspill til Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé og deltok på komiteens høring. I innspillet la vi spesielt vekt på fordelingsverktøy som berører pengestrømmer ut og inn av land, som Norge har direkte innflytelse på. Her er særlig land-for-land rapportering, utfasing av investeringer gjennom skatteparadis og innføring av finanstransaksjonsskatt viktig.
- I tett samarbeid med Redd Barna, Kirkens Nødhjelp, International Law and Policy Institute (ILPI) og Utenriksdepartementet (UD), arrangerte ForUM to rundebord i UD om post-2015 med tema «Zero-goals og fordeling» og «styresett og ansvarlighet». To statssekretærer, forskere og sivilsamfunnsorganisasjoner deltok i rundebordene som ga, ifølge stats-

sekretærene, verdifulle innspill til Norges politiske posisjoner.

- Det ble avholdt medlemsmøte om post-2015 i september som en forberedelse til FNs generalforsamling hvor post-2015 sto sentralt. UD presenterte norske posisjoner. Det ble også arrangert et eget møte med UNDPs spesialrådgiver for post-2015, Olav Kjørven.
- Vi deltok sammen flere av våre medlemsorganisasjoner på FNs generalforsamling i september for å få en oppdatering om status for post-2015 arbeidet internasjonalt. ForUM hadde en koordinerende rolle vis-a-vis de norske organisasjonene og inn mot UD.
- På medlemsmøtet i desember, med oppslutning fra 20 medlemsorganisasjoner, ble det besluttet at ForUM skal utvikle et felles posisjonsdokument fram mot februar 2014. Det ble nedsatt en koordineringskomité som skal styre prosessene rundt politikkutvikling og i samarbeid med UD arrangere tre nye rundebord i 2014.
- ForUMs sekretariat har gjennom året holdt seg oppdatert på post-2015 prosesser i FN-systemet og hos sivilsamfunns partnere og bistått medlemsorganisasjonene med informasjon om prosess og politikkutvikling.
- ForUM deltok på UNEPs første møte som FN-organisasjon med universelt medlemskap der det var forhandlinger om fremtidig organisering, ikke minst sivilsamfunnets rolle og deltakelse. ForUM ved seniorrådgiver Arvid Solheim var med i den norske delegasjonen, og arbeidet aktivt for størst mulig deltakelse for interessentgrupper i «nye» UNEP.
- ForUM v/ seniorrådgiver Elin Enge, var ordstyrer under den norske FN-

konsultasjonen om kvinner og post-2015.

Gruppemedlemmer:

ADRA Norge, Atlas-alliansen, Bistands-
torget, CARE, Caritas, Changemaker,
Fellesrådet for Afrika, FIAN Norge,
FOKUS, FORUT, Framtiden i våre hender,
IKFF, Kirkens Nødhjelp, Latin-Amerika-
gruppene i Norge, LNU, Mellomkirkelig
Råd, Norges Fredslag, Norsk Folkehjelp,
Plan Norge, Redd Barna, Regnskogfondet,
RORG-samarbeidet, SAIH, Slett U-
landsgjelda, Spire, Utviklingsfondet,
Vennskap Nord/Sør, WWF-Norge.

Koordinator/rådgiver:

Elin Enge og Kristina Fröberg.

2.3 Norske investeringer i utviklingsland

ForUMs politiske mål i 2013

- Norske, offentlige støttede investeringer i utviklingsland skal være utviklingsfremmende og ta miljøhensyn.

Politiske hovedutfordringer i 2013

Solberg-regjeringen har fastslått at et overordnet mål for utviklingspolitikken er å bidra til at flest mulig mennesker kan arbeide seg varig ut av fattigdom. Økonomisk vekst gjennom investeringer og næringslivsutvikling sees som et viktig virkemiddel for fattigdomsbekjempelse og gis derfor en stadig større betydning i utviklingssamarbeidet. Også under det internasjonale toppmøtet om bistandseffektivitet til Busan, Sør Korea, høsten 2011, ble privat sektors rolle som bistandsaktør framhevet. «The Private turn of Aid» er en internasjonal trend.

Sivilsamfunnsaktører og forskere stiller spørsmål vedrørende den langsiktige utviklings- og fordelingseffekten av denne formen for bistand. I både FN og Verdensbanken er det reist debatt om vekstens

innhold og framhever at den må være inkluderende og bærekraftig.

I rapporten «Bistand eller butikk» utgitt av ForUM og Kirkens Nødhjelp ble det tydeliggjort at det i dag stilles få krav ut over krav til lønnsomhet til den bistandsfinansierte investeringskapitalen og at den i liten grad følges opp av norske myndigheter. Vi vet derfor lite om den reelle utviklingseffekten av investeringene ut over lønnsomhetsvurderinger.

Norske investeringer i utviklingsland, både den som får støtte gjennom utviklingsbudsjettet spesielt, det offentlige generelt, eller den rene private kapitalen, øker raskt i volum.

ForUMs medlemmer er sterkt engasjert i spørsmål som omhandler norske investeringer i fattige land. Investeringer som omfatter ren privat virksomhet, offentlig støttet privat virksomhet, og ren statlig virksomhet, både finansiert over bistandsbudsjettet (Norad, Norfund) og gjennom for eksempel Statens pensjonsfond utland (SPU). Disse temaene har tidligere blitt behandlet i forskjellige temagrupper. For å skape rom for intern debatt og diskusjoner på tvers av disse strukturene og for å utlede ny, oppdatert og tydeligere ForUM-politikk ble det i 2013 etablert et nytt tverrgående satsingsområde; «Norge som investor».

Resultater

- Rapporten «Bistand eller butikk» ble utgitt sammen med Kirkens Nødhjelp i februar. Rapporten viser at norske myndigheter i liten grad etterspør utviklingseffekter ut over lønnsomhet. Bedre og mer relevante utviklingsrettede rapporteringskrav, og framfor alt en systematisk oppfølging av disse, er blant hovedutfordringene rapporten peker på. Rapporten ble overrakt utviklingsminister Heikki Holmås og var gjenstand for debatt blant annet i NRK Dagsnytt atten.

- I samarbeid med Norfund ble det avholdt et kurs for medlemmene om Norfunds investeringer. Formålet var å få bedre kunnskap om deres investeringstenkning.
- ForUM videreførte drøftingene med Norfund om deres landbruksinvesteringer og utviklingseffekten av disse. Her har fokuset vært rettet mot konflikter knyttet til småbønders rettigheter og farene for landran. I juni ble det gjennomført et dialogmøte med bred deltakelse fra ForUMs medlemsorganisasjoner, andre organisasjoner, akademia og fra Norfund selv. Diskusjonen gikk omkring småskala versus storskala landbruk, og man så på alternativer til Norfunds foreløpige satsing på plantasjedrift.
- ForUM arrangerte et fagseminar om investeringer og utviklingseffekt i april. Rammen for møtet var lansering av Reality of Aid-rapporten «Aid and the Private Sector: Catalysing Poverty Reduction and Development?». Et av de sentrale spørsmålene som ble reist var om bistandspenger skal anvendes til å støtte norsk næringslivs rent kommersielle prosjekter i fattige land.
- Det ble avholdt medlemsmøte i mai med temaet «Hva skal til for at investeringer skal skape positiv utvikling?». Her ble det enighet om at ForUM-fellesskapet skal satse på tre saksområder: SPU, statseide selskaper og bistandsfinansierte investeringer. Dette arbeidet bygger videre på særlig arbeidet med ansvarlig næringsliv.

Gruppedlemmer:

Atlas-alliansen, Attac Norge, CARE, Changemaker, Fellesrådet for Afrika, FIVAS, FOKUS, Framtiden i våre hender, Kirkens Nødhjelp, Latin-Amerikagruppene i Norge, LNU, Mellomkirkelig Råd, Norsk Folkehjelp, Plan Norge, Redd Barna,

Regnskogfondet, SAIH, Utviklingsfondet, WWF-Norge.

Koordinator/rådgiver:

Elin Enge og Arvid Solheim.

2.4 Samstemthet

ForUMs politiske mål i 2013

- At norske myndigheter jobber strukturert og målrettet med å videreføre arbeidet med en samstemt norsk politikk for utvikling og dette evalueres jevnlig av et uavhengig organ.
- ForUM får gjennomslag for en samstemt utviklingspolitikk i ny regjeringsplattform.

Politisk hovedutfordringer i 2013

Ved årets slutt var samstemt utviklingspolitikk godt forankret i den nye Regjeringens politiske plattform. Regjeringserklæringen sier at Regjeringen vil «føre en samstemt utviklingspolitikk, hvor tiltak innen ulike sektorer i størst mulig grad trekker i samme retning»¹. På denne måten viderefører den nye regjeringen og styrker budskapet fra Stoltenberg-regjeringen.

Dette er positivt, og er noe som ForUM har jobbet for. Det som er allikevel utfordrende er at samstemthetsagendaen over lang tid har handlet mer om å belyse enkelte sektorer eller temaer, enn å belyse hvorvidt bredden av norsk politikk bidrar til å fremme utvikling i fattige land. Det har i praksis handlet lite om politisk handling som fører til praktiske konsekvenser for norsk politikk. Det gjenstår å se om den nye regjeringen vil klare å iverksette tiltak som gjør noe med dette.

I oktober kom den tredje årlige rapporten om samstemt politikk for utvikling, for første gang som en integrert del av Statsbudsjettet. Til tross for gode intensjoner

¹ Regjeringserklæringen, s. 72

og verdifull informasjon i de årlige rapportene, har samstemthetsrapportene fått svært lite oppmerksomhet og vært fraværende i debattene om statsbudsjettet i Stortinget.

Det som trengs framover er praktiske forslag til institusjonelle og politiske reformer og prosesser som kan styrke arbeidet med samstemthet. Av interesse i årets rapport om samstemt politikk for utvikling er en sjekkliste som beskrives som «et hjelpemiddel for å unngå negative bivirkninger for utviklingsland under formulering av norsk politikk.»² Sjekklisten vil kunne være et av flere tiltak for en mer praktisk tilnærming til en samstemt utviklingspolitikk.

Regjeringserklæringen sier at de vil gi en årlig utviklingspolitisk redegjørelse i Stortinget for å bidra til en bredere debatt om mål og virkemidler i utviklingspolitikken, dersom Stortinget ønsker dette. Dette er noe som ForUM-fellesskapet har tidligere oppfordret til.

Resultater

- ForUM har hatt samtaler med Utenriksdepartementet om utforming og innhold i regjeringens samstemt-rapporter. ForUM spilte inn og fikk gjennomslag for at årets rapport skulle handle om fordeling og økonomisk vekst.
- I juni utformet vi sammen med våre medlemsorganisasjoner en 18-punkts kravliste for utviklingspolitikk til norske partier foran stortingsvalget i 2013. Spørsmålene ble satt sammen slik at de til sammen ga et bilde av partienes utviklingspolitikk og hvorvidt den er samstemt. Alle partiene svarte på spørsmålene. Svarene ble publisert på ForUMs nettsider i en serie artikler, distribuert via sosiale media og omtalt i blant annet Bistandsaktuelt.

- Svarene på kravene fra undersøkelsen av partienes utviklingspolitikk ble brukt i innspill til partiene under regjeringsforhandlingene.
- ForUMs innspill bidro til at samstemthet ble tatt inn i enkelte parti-programmer.
- ForUM har løftet fram krav til en samstemt utviklingspolitikk når det har blitt gitt anledning til det, men har ikke klart å skape offentlig debatt om dette gjennom egne initiativ. Framover må ForUM være tydelig på formålet for en samstemt utviklingspolitikk og jobbe for at det iverksettes av tiltak som bidrar til reell politisk handling.

2.5 Klima

ForUMs politiske mål i 2013

- Norge forplikter seg til å kutte egne utslipp med minst 40 % innen 2020 og minst 80 % innen 2050, og andre industrialiserte land forplikter seg til lignende utslippskutt.
- At det oppnås en avtale om overføringer av midler og teknologi fra industrilandene slik at nødvendige tilpasningstiltak i landene i Sør kan komme på plass og implementering starter opp. Slik kan utviklingslandene bygge ut klimavennlige energi- og transportløsninger, og øke sin tilpasningsevne.

Politiske hovedutfordringer i 2013

Gjennom 2013 har klimaforhandlingene øyensynlig blitt noe mer konkrete, og målbevisste i forhold til å nå fristen som ble satt i Durban i 2011, nemlig å nå fram til en ny klimaavtale som gjelder for alle innen desember 2015. Forhandlingene for å oppnå enighet om en ny avtale ble gjennom hele 2012 gjennomført med en rekke mer eller mindre uformelle møter, konsultasjoner og rundebord, for å kartlegge hva man kan greie å skape

² Sjekkliste for politikktutforming, Prop. 1 S (2013-2014) Utenriksdepartementet s. 309

konsensus omkring, uten å kjøre forhandlingene inn i blindspor som kan lamme prosessen. I 2013 har nye forhandlingsledere begynt å presse på for å få på plass forhandlingstekster, men det går veldig sakte.

På klimatoppmøtet Conference of the Parties (COP19) i Warszawa i desember ble partene enige om en arbeidsplan, og noen viktige prinsipper for veien videre. Dessverre ble resultatet fra Warszawa altfor svakt. Landene ønsker ikke en avtale som inneholder et absolutt krav om at det skal kuttes i verdens samlede klimagassutslipp nok til å holde seg under det taket som FNs klimapanel har satt for de samlede utslipp fram til 2020, og etterpå. Det legges heller ikke opp til noen god prosess for å evaluere, summere eller kvalifisere forpliktelsene, og man risikerer å sitte igjen med en blanding av mål om reduksjon i utslipp, reduksjon i veksten i utslipp, reduksjon i utslipp i forhold til BNP, installering av mer eller mindre fornybare energikilder, eller kanskje bare tiltak for klimatilpasning for de fattigste landene.

Dersom et land ikke når sine mål, eller ganske enkelt gir blaffen, finnes det ikke noen form for mot-tiltak eller reaksjoner, bortsett fra å havne i den internasjonale skammekroken. Noen land er jo ikke så redde for å havne i den. Så arbeidet for å følge og påvirke i de internasjonale klimaforhandlingene er viktigere enn noen gang. Samtidig er det viktig å erkjenne at klimaforhandlingene ikke vil levere den endelige løsningen som vil holde verden under 2C global temperaturstigning.

Innsatsen fra mange i samfunnet er i ferd med å overgå de sentrale politikerne, og kommuner, bedrifter, individer og «concerned citizens» vil gjennomføre tiltak som langt overgår det de nasjonale eller internasjonale institusjonene regulerer. Å følge med i dette desentraliserte klimaengasjementet vil være en viktig oppgave i årene som kommer, også for ForUM-felleskapet.

Valget av en ny regjering i september stiller nye utfordringer. Regjeringens plattform sier at den vil «føre en offensiv klimapolitikk og forsterke klimaforliket»³, men vi har allerede sett at det legges opp til fortsatt rekordhøyt letetempo på norsk sokkel, og det blir sådd tvil om elektrifisering av viktige oljeinstallasjoner. Det er stadig uklart om hvor mye midler som vil bli brukt til klimatilpasning gjennom Strategien for matsikkerhet i et klimaperspektiv, da den enda ikke har noen egen budsjettbevilgning.

Resultater

Gjennom 2013 har arbeidet for å nå ovenstående mål blitt gjennomført hovedsakelig innen FNs klimakonvensjon, men også på hjemmebane i forbindelse med valgkampen:

- ForUM-felleskapet var representert med to personer på møte i FNs klimakonvensjon om Durbanplattformen i Bonn i april-mai, og med en større gruppe i juni på regulært forhandlingsmøte, også i Bonn. På COP19 i Warszawa i november deltok et tyvetalls representanter for medlemsorganisasjonene.
- Klimagrappa laget i fellesskap innspill til norske posisjoner foran forhandlingsmøtet i juni og foran COP19 som ble presentert for delegasjonsledelsen. Her opplevde man en betydelig avstand mellom ForUMs standpunkter og de offisielle posisjoner på et par punkter: Når det gjelder å finne gode indikatorer på fordeling (equity) for å vurdere statenes klimaambisjoner og finansielle bidrag, på spørsmålet om opprettelsen av en egen mekanisme under konvensjonen for å se på spørsmålet om «tap og skade», og behovet for å få på plass en opptrappingsplan for klimafinansiering fram mot 2020.

³ Regjeringserklæringen, s. 60

- I løpet av de tre forhandlingsmøtene gjennom året ble det gjennomført regelmessige møter med delegasjonen, på COP19 også et par møter med klima- og miljøministeren Tine Sundtoft. Der organiserte også ForUM et møte mellom sivilsamfunnsrepresentantene og Stortingets energi- og miljøkomiteen, og mellom delegasjonens forhandler på tilpasning, og Climate Action Networks tilpasningsgruppe.
- ForUM opprettholdt en god dialog med delegasjonen gjennom året. ForUMs klimagruppe har tradisjonelt hatt et godt forhold til den norske forhandlingsledelsen så vel som til politisk nivå, og har innflytelse både gjennom den hyppige uformelle kontakten på møter og ellers, og gjennom de skriftlige innspillene. Det er tydelig at når det norske sivilsamfunnet har organisert seg og blitt enige om felles posisjoner som fremmes gjennom ForUM, har man blitt lyttet til.
- Ordningen med en fast ForUM-representant i den norske delegasjonen, Ola Skaalvik Elvevold fra Naturvernforbundet, fortsatte.
- I mars ble det gjennomført et seminar med tittel: «Et system for CO²-handel i krise?» Seminaret fokuserte på karbonhandel som redskap for å redusere utslipp, og som finansieringsmekanisme for klimatiltak. Seminaret var godt besøkt, med ca 30 deltakerne.
- Det ble gjennomført et seminar i september i samarbeid med Redd Barna, hvor 32 deltakere diskuterte blant annet en rapport fra FAO med tittel «Food security and climate change».
- Foran valget i september deltok ForUM i kampanjen Klimavalg 2013,

og bidro til arbeidet og diskusjonene der.

Gruppemedlemmer:

CARE, Changemaker, Digni, Framtiden i våre hender, IKFF, Kirkens Nødhjelp, Latin-Amerikagruppene i Norge, Mellomkirkelig Råd, Naturvernforbundet, Redd Barna, Regnskogfondet, Spire, Utviklingsfondet, WWF-Norge, og et par uavhengige observatører.

Koordinator/rådgiver:

Arvid Solheim

2.6 WTO og handel

ForUMs politiske mål i 2013:

- Norske myndigheter har i 2013 ikke inngått handels- og investeringsavtaler som begrenser utviklingslandenes politiske handlingsrom.

Politiske hovedutfordringer i 2013

I august 2013 valgte Verdens handelsorganisasjon (WTO) en ny generalsekretær fra Brasil. For at WTO skal kunne forhandle frem multilaterale avtaler som fremmer utvikling i fattige land var det viktig at dette ble en person som har erfaring med og forståelse for utviklingslandenes behov.

I desember 2013 holdt WTO ministermøte på Bali. WTO fikk sin første handelsavtale siden organisasjonen ble grunnlagt i 1995. I realiteten var det en relativt liten pakke som ble fremforhandlet på Bali. Delen av avtalen som er spesielt viktig for de fattigste landene (kvote- og tollfri adgang for de minst utviklede landene) er uten bindende tiltak, og løsningen for oppkjøp av landbruksvarer i et matsikkerhetsperspektiv ble bare midlertidig. Men disse avtalene innebærer likevel et større politiske handlingsrom for utviklingsland enn tidligere.

Forhandlingene førte dessuten til bindende tiltak for handelsforenklinger

(forenkling av tollprosedyrer). Det er blitt lovet at rike land skal betale tiltakene for utviklingsland, men det råder tvil om dette virkelig vil skje. Noen mener at forenklingene av handel vil lede til en negativ handelsbalanse for utviklingsland og bare fremme rike land, mens andre mener at de kan skape millioner av nye arbeidsplasser i utviklingsland.

Motsetningene under forhandlingene på Bali var sterke og inntil det siste var det uklart om det i det hele tatt skulle bli en avtale. Mange mener at utviklingslandene kunne stått fast ved sine krav fordi trykket fra sivilsamfunn var så sterkt. Resultatet på Bali revitaliserer multilaterale avtaler og WTO som forhandlingsarena, og under 2014 skal en handlingsplan for videre forhandlinger i 2015 opprettes.

I september fikk Norge en ny regjering. Den nye regjeringen har før og etter valget gjentatte ganger understreket viktigheten av en handelspolitikk der fattige land får tilgang til rike lands markeder.

Resultater

- ForUM fulgte med på utviklingen i WTO-forhandlingene og valget av ny generalsekretær, og spredt informasjon til ForUMs medlemmer om dette. Flere av ForUMs medlemsorganisasjoner deltok på et møte med den påtroppende generalsekretæren Roberto Azevedo i august.
- ForUM deltok på to møter med politisk ledelse i Utenriksdepartementet; ett om WTO-forhandlingene og ett om «aid for trade», og vi sendte politiske innspill i forbindelse med dette.
- Vi koordinerte et felles posisjonsdokument før WTOs ministermøte i desember som ble levert til den norske delegasjonen.

- ForUM finansierte deltakelsen til en representant i den norske delegasjonen på WTOs ministermøte på Bali (Aksel Nærstad fra Utviklingsfondet). ForUM finansierte også deltakelsen til ministermøtet for to medlemsorganisasjoner (Jørn Wichne Pedersen fra Fellesrådet for Afrika og Håvard Aagesen fra Changemaker). Før, under og etter møte spredte ForUM informasjon om WTO-møtet på hjemmesiden, i nyhetsbrevet og på sosiale medier.

Gruppemedlemmer:

Attac Norge, Changemaker, Fellesrådet for Afrika, FORUT, Kirkens Nødhjelp, Latinamerikagruppene i Norge, Plan Norge, Redd Barna, Spire, Utviklingsfondet.

Koordinator/rådgiver:

Kristina Fröberg (Ane Schjolden til august 2013).

2.7 Næringslivets samfunnsansvar

ForUMs politiske mål i 2013:

- Styringshullene i den globale økonomien fylles med et effektivt, globalt regelverk som er underlagt demokratisk kontroll på nasjonalt nivå og implementert i et handlekraftig overnasjonalt organ.
- Norge etablerer et offentlig tilsynsorgan for å overvåke hvordan norsk næringsliv utøver sitt samfunnsansvar utenlands, samt et system for uavhengig ikke-finansiell rapportering
- Staten bruker sitt eierskap til å sikre at selskapene de eier blir ledende når det gjelder å utvise samfunnsansvar. Herunder at alle relevante selskap pålegges å foreta en aktsomhetsvurdering i henhold til FNs Guiding Principles for å implementere «protect, respect and remedy»-rammeverket.

- Statens pensjonsfond utlands etiske forvaltning styrkes og blir mer åpen.

Politiske hovedutfordringer i 2013

ForUMs klagesak mot Statens pensjonsfond utland (SPU) resulterte i mai 2013 i en grundig og omfattende kritikk fra det norske OECD-kontaktpunktet mot Norges Bank Investment Management (NBIM) for manglende oppfølging av sine etiske forpliktelser. Slutterklæringen bekrefter ForUM-fellesskapets kritikk av NBIM for manglende åpenhet og et passivt etisk eierskap.

På årets junimøter i OECD om retningslinjer for flernasjonale selskaper ble det sirkulert et brev fra Norges Bank ved sentralbanksjefen og SPU-sjefen som ba OECD bekrefte deres oppfatning om at retningslinjene *ikke* omfatter fond og i alle fall ikke mindretallsaksjonærer. Norge er så langt ForUM har forstått det eneste landet som står for et slikt syn og hindrer konsensusbeslutning om at retningslinjene omfatter mindretalls-aksjonærer. Det er vedtatt at OECD skal avklare nærmere ansvaret og omfanget som påhviler investorer når det gjelder retningslinjene.

Prosessen har skapt kraftige reaksjoner i regjeringen når det gjelder tolkningen av retningslinjene og norske ekstraterritoriale forpliktelser. ForUMs oppfølging overfor tilsynsorganene vil forhåpentligvis tvinge fram endringer. Disse kan være forbedringer, men vi løper også en risiko for negative endringer i forvaltningen av fondet, samt kontaktpunktets uavhengighet og Norges ledende rolle blant OECDs nasjonale kontaktpunkt. Vi har i 2013 erfart hvor viktig det er å ha engasjerte folk med ulik kompetanse inn i Norges Banks hovedstyre og representantskap. Vi har anmodet Riksrevisjonen og Norges Banks representantskap om å vurdere konklusjonene fra det norske kontaktpunktet og hvilke konsekvenser disse bør få for mandatet og kontrollen med NBIM.

Resultater

- ForUM har fulgt opp klagesaken mot Norges Bank og Statens pensjonsfond utland (SPU) for investeringen i POSCO fra oktober 2012. Klagen ble utarbeidet og levert i samarbeid med indiske, sørkoreanske og nederlandske organisasjoner, og den var rettet mot tre ulike kontaktpunkt.
- I sin omfattende slutterklæring 27. mai 2013 konkluderer det norske OECD-kontaktpunktet med at Norges Bank, som forvalter av SPU har brutt OECDs retningslinjer når det gjelder den innskrenkende fortolkningen av menneskerettigheter den legger til grunn og manglende vilje til samarbeid med kontaktpunktet. Norges Bank kritiseres også for manglende åpenhet om sin strategi for eierskapsutøvelse.
- ForUM formulerte spørsmål om NBIMs ansvar som Trine Schei Grande, leder i Venstre, stilte finansminister Sigbjørn Johnsen i Stortingets spørretime.
- Klagesaken inngikk i ForUMs høringsuttalelse, og i våre innspill til Stortingets finanskomité's høring om SPU.
- ForUM-fellesskapet deltok i et møte for sivilsamfunnsorganisasjoner med NBIMs ledelse 10. juni hvor flere av ForUMs medlemsorganisasjoner tok til orde for økt åpenhet rundt NBIMs forvaltning med utgangspunkt i POSCO-saken. NBIM innrømmet at klagesaken hadde vært en «ripe i lakken» for dem.
- 20. juni deltok ForUMs daglig leder og flere av ForUMs medlemsorganisasjoner med forberedte innlegg i en halvdags konferanse i regi av Strategirådet (som innspill til deres rapport om den overordnede strategien for ansvarlig investeringspraksis i SPU).

- En rapport om endringene i den etiske forvaltningen av SPU ble ferdigstilt i oktober 2013. Rapporten er skrevet av Anita Haslie i samarbeid med Joakim Hammerlin. Rapporten fikk oppmerksomhet i media og kom på et gunstig tidspunkt i forhold til Strategirådets rapport som ble lagt fram i november. I forbindelse med rapporten om endringer i den etiske forvaltningen av SPU fikk vi inn en kronikk og ble intervjuet i Aftenposten. Liv Tørres fra Norsk Folkehjelp diskuterte funnene i rapporten på Dagsnytt 18.
- ForUM anmodet Riksrevisjonen og Norges Banks representantskap om å vurdere konklusjonene fra det norske kontaktpunktet og hvilke konsekvenser de bør få for mandatet og kontrollen med NBIM. Henvendelsen ble oversatt og sendt til Strategirådet, OECD Watch, TUAC og Global Union.
- ForUM fikk utarbeidet en parallellrapport om Norges ekstraterritoriale forpliktelser knyttet til NBIMs investering i POSCO til FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter i Geneve. Rapporten peker på hvordan Norge ved SPU ikke oppfyller sine forpliktelser om å ta hensyn til menneskerettighetene, også når aktiviteten foregår i et fremmed land.
- Norge avla sin rapport i FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter i Geneve i november. ForUM deltok på møtene og gjorde komiteens medlemmer oppmerksomme på innholdet i ForUMs skygge-rapport. Før jul offentliggjorde komiteen en kritisk rapport hvor de blant annet påpekte at Norges Bank ikke har en systematisk tilnærming til risikoen for å bidra til menneskerettsbrudd gjennom sine investeringer.
- Klagen mot NBIM har i 2013 vært dekket i en rekke media, blant annet ved redaksjonelle artikler i Financial Times, Dagsavisen og Aftenposten, samt i Reuters, Nasdaq, NTB, Dagsnytt 18 og NRK nyheter en rekke ganger. I forbindelse med lansering av årsrapporten til SPU sendte vi ut en pressemelding om investeringen som ble gjengitt i flere aviser. Vi har også hatt innlegg på trykk om saken, blant annet i Dagbladet.
- ForUM deltok aktivt i styringsgruppa til OECD Watch (ForUMs 6. år som medlem av styringsgruppa) gjennom telefonkonferanser, og møter i Amsterdam og Paris i tilknytning til de årlige konsultasjonene i OECDs investerings-komite. I den forbindelse deltok ForUM v/ Gunhild Ørstavik i en paneldebatt på OECDs Global Forum.
- OECD Watch fikk en uttalelse fra FNs Høykommisær for menneskerettigheter som uforbeholdent støtter vårt syn om at FNs Guiding Principles for Business og Human Rights omfatter institusjonelle investorer og mindretallsaksjonærer og at det utløser et ansvar for å handle (utøve aktivt eierskap) selv om det ikke kan påvises en direkte forbindelse mellom investeringen og de påståtte menneskerettsbruddene. Dette er direkte relevant for Norges banks respons til klagesaken (se ovenfor). ForUM var omfattende gjengitt i Regjeringens høringsdokumenter knyttet til ny norsk lov om ikke-finansiell rapportering som ble behandlet i Stortinget i vår. ForUMs synspunkter har imidlertid fått lite gjennomslag bortsett fra på et viktig punkt, som ForUM har argumentert for i mange år: rapporten skal avgis av styret. Loven framstår som relativt uforpliktende og det er vanskelig å se at den vil bidra til vesentlig ny innsikt i selskapenes atferd. Arbeidet med loven kan dessuten vise seg å ha vært bortkastet, siden Norge må inkorporere EUs lov på dette feltet.
- I mai deltok ForUMs daglig leder i en rundebordsdialog på Oslo Rådhuset i

regi av UNDP Oslo Governance Centre og Business for Peace Foundation om ansvarlighet og næringsliv.

- ForUM deltok i fire arbeidsgruppe-møter med direktøren for samfunnsansvar i Nærings- og handelsdepartementet for å planlegge møtene i Kompetanseforum, et forum for eierskapsdialog mellom sivilsamfunnsrepresentanter og eierdepartementene som en oppfølging av eierskapsmeldingen. Det ble avholdt to ordinære møter i forumet og så vel embetsverk som sivilsamfunnsaktører syntes at møtene har bidratt til ny kunnskap og innsikt.
- ForUM hadde flere politiske møter om Cermaq og selskapets manglende oppfølging av felleserklæringen som ble framforhandlet i det norske kontaktpunktet i 2011. Den manglende oppfølgingen av felleserklæringen ble dekket i flere artikler i Klassekampen og Morgenbladet basert på intervjuer med, og materiale fra ForUM.
- ForUM møtte representanter i Næringskomiteen på Stortinget i forbindelse med den planlagte emisjonen mellom Cermaq og det peruanske selskapet Copeinca. Der ble det luftet bekymringer om at de kritiske forholdene ved begge selskap overhodet ikke var en del av Stortingets beslutningsgrunnlag.
- ForUM publiserte studien "Mainstream / Cermaq's progress in contributing to sustainable salmon aquaculture in Chile" som er skrevet av Mave Bastias og Tor Opsvik i samarbeid med ForUMs sekretariat. Studien er også oversatt til spansk.
- ForUM fikk utviklet et nettbasert verktøy som kan brukes av organisasjoner og enkeltpersoner som vurderer å klage inn selskaper, banker eller fond for brudd på OECDs retningslinjer.

Erfaringene fra klagesaken mot Cermaq er oppsummert med en systematisk gjennomgang av saken. Publiseringen er slik at andre erfaringer fra andre aktører kan legges til under de enkelte punktene. I juni ble ForUM invitert til København av Amnesty Danmark for å presentere verktøyet og «overtale» danske sivilsamfunns-organisasjoner til å bruke OECDs klagemekanisme.

- ForUM var en sentral kilde i FAFO's kartlegging av status i de ulike departementene når det gjelder implementering av UN Guiding Principles.

ForUM har gjennom det politiske ungdomsverkstedet som ble arrangert i juni på Litteraturhuset forsøkt å få ungdomspartiene til å engasjere seg i temaet Norge som investor og behovet for reguleringer. Dette har vært vanskelig og førte til at verkstedet ikke fikk den deltakelsen vi hadde håpet til tross for gode diskusjoner og deltakelse fra flere ungdomspartiledere. ForUM publiserte en oppsummering av frokostmøtene om bedrifters samfunnsansvar som ble avholdt i 2012. Denne rapporten som i hovedsak er forfattet av Vegard Bye og Ivar Hippe er utgangspunkt for et undervisningsopplegg som Globalskole.no har laget for videregående skoler om bedrifters samfunnsansvar.

Gruppemedlemmer:

Amnesty, Changemaker, Den norske Burmakomité, Fellestrådet for Afrika, FIAN Norge, FIVAS, Framtiden i våre hender, Kirkens Nødhjelp, Naturvernforbundet, Norsk Folkehjelp, Plan Norge, Regnskogfondet, WWF-Norge.

Koordinator/rådgiver:

Gunhild Ørstavik og Siri Luthen

2.8 Finans og reform

ForUMs politiske mål i 2013:

- Påvirker de internasjonale finansinstitusjonene til å fremme en bærekraftig utvikling, gi utviklingsland rom til å selv bestemme økonomisk politikk, velge ledere åpent og demokratisk, og gi økt makt til utviklingsland.
- Norske myndigheter jobber iherdig og samstemt for å utvikle og praktisere politikk som øker åpenhet, motvirker skadelig hemmelighold, og hindrer kapitalflukt.

Politiske hovedutfordringer i 2013

I 2013 skulle Verdensbanken starte en revisjon av sine forsiktighetsregler for menneskerettigheter og miljø (safeguard policies). Det opprinnelige formålet med revisjonen var bare å evaluere projektlån, men dette er en krypende del av bankens utlån. Såkalte «policylån» vokser og mangler forsiktighetsregler, noe som kan føre til alvorlige konsekvenser for miljø og menneskerettigheter. Å få revisjonen av forsiktighetsregler til å omfatte alt utlån som Verdensbanken gjør er vanskelig. Bankens styre ønsker tydelig ikke å la disse omfatte noe mer enn dagens utlån, og tidligere regjering viste skepsis.

Finanskrisen satte fokus på problemene med den internasjonale arkitekturen for lån og gjeld. Samtidig som IMF i nye rapporter pekte på problemene og foreslo nye løsninger, er tiltakene som kom opp i fondets styre 2013 kun midlertidige løsninger som ikke endrer på den nåværende strukturen. UNCTAD har derimot tatt frem prinsipper for ansvarlige lån og arbeider på et forslag til en uavhengig gjeldsslettemekanisme. Kun 13 land har anerkjent prinsippene. Det er avgjørende å få flere land til å slutte seg til disse, og kreve at IMF og Verdensbanken som er toneangivende også gjør det.

Under 2013 la norske myndigheter fram et lovforslag til såkalt land-for-land rapportering som øker åpenheten i selskapers

økonomiske rapportering for å hindre kapitalflukt. Det opprinnelige forslaget så godt ut, og inkluderte nok informasjon for å kunne hindre både korrupsjon og skatteflukt. Men det endelige lovforslaget hadde svært motstridende elementer. På den positive siden understreker det formålet å unngå ulovlig skatteunndragning, på den andre siden unntar det rapportering fra skatteparadis som trengs for akkurat dette. Loven gjelder dessuten bare utvinningsindustrier. Stortinget stemte for lovforslaget i desember, men finanskomiteen har i en innstilling bedt regjeringen om å se på dette, og regjeringen kan revidere loven sammen med nasjonalbudsjettet i mars 2014.

Resultater

- ForUM koordinerte innspill fra nordiske NGOer til nordiske ministre og styreprerentanter før både Verdensbankens og IMF's vår- og årsmøter i Washington DC i 2013. Det ble avholdt et møte med norske myndigheter i forkant av vårmøte for å diskutere innspillet som handlet om bl.a. safeguards, IDA-påfyllingsforhandlingene, IFCs bruk av finansielle mellomledd, gjeldsbærekraft-analyser, økt åpenhet og styrereform.
- SLUG representerte ForUM på årsmøtene i Washington DC hvor de blant annet diskuterte nordiske NGOers innspill med nordiske og europeiske styreprerentanter.
- ForUM sendte høringsinnspill til norske myndigheter om IMF's åpenhet og informasjonsdelingspolicy, særlig rundt styremøtene.
- Revisjonen av Verdensbankens forsiktighetsregler ble utsatt til 2014. Det ble avholdt et møte med UD og Norad i desember 2013 for å diskutere revisjonen hvor UD viste forståelse og interesse for å inkludere alle typer lån i revisjonen. De etterspurte informasjon om effektene av dagens system og

forslag til løsninger. Dette er en ny holdning.

- ForUM delfinansierte Slett U-lands-gjeldas (SLUG) skyggerapport til den norske gjeldsrevisjonen som benyttet UNCTADs prinsipper for ansvarlige lån. Rapporten ble lansert på et seminar i Oslo i august og på et møte under FNs generalforsamling i NY i september sammen med UNCTAD og utviklingsminister Heikki Holmås. Dette førte til at Group of 24 (G24 - et samarbeid mellom finansdepartementene til 24 utviklingsland) ønsket et eget seminar om prinsippene på Verdensbankens og IMF's årsmøter i Washington.
- ForUMs innspill og møte med UD før årsmøtene ledet til at UD skal se på muligheten til å implementere UNCTAD-prinsippene i bankens forsiktighetsregler.
- ForUM leverte et høringsinnspill til Finansdepartementet i august ifm en rapport fra arbeidsgruppen som utredet krav til land-for-land rapportering i det nye lovforslaget.
- Når det gjelder revisjonen av Verdensbankens safeguards, koordinerte ForUM et internasjonalt brev og diskuterte med kontoret for styremedlemmer, for å få klargjort hvilken rolle det uavhengige inspeksjonspanelet har og får etter revisjonen. Brevet bevisstgjorde Verdensbankens styre slik at de både sørget for en direkte dialog med panelet, og dialog mellom panel og safeguards review teamet.
- ForUMs arbeid på IFCs bruk av finansielle mellomledd førte til at de europeiske styremedlemmene sammen ba IFC om å komme med konkrete mål og tiltak for å bedre den kritikken CAO kom med. Norges styremedlem rapporterte at de presset

på for å få diskusjon rundt CAOs rapport i styret.

- ForUM var med på å finansiere besøk fra FN-ekspert på gjeld og menneskerettigheter, Dr Cephas Lumina, til dokumentarfilmfestivalen Human Rights / Human Wrongs. I denne forbindelsen ble det arrangert et eget møte for NGOer.
- ForUM deltok på den internasjonale konferansen til Eurodad (European Network on Debt and Development) om privat sektor, finans, gjeld og den økonomiske krisen i juni.
- ForUM deltok på FNs Open Working Group-møte om de nye utviklingsmålene (post-2015) i NY med fokus på «sustainable and inclusive growth, macroeconomic policy questions, international financial systems, illicit capital flight and external debt sustainability». Informasjon om dette møtet ble spredt på hjemmesiden, i nyhetsbrevet, sosiale media, og på et medlemsmøte.

Gruppemedlemmer:

Attac Norge, Changemaker, Kirkens Nødhjelp, Redd Barna, Slett U-landsgjelda.

Koordinator/rådgiver:

Kristina Fröberg (Ane Schjolden til august 2013).

2.9 Fred og menneskelig sikkerhet

ForUMs politiske mål i 2013:

- Norske myndigheter jobber for å styrke avtaleteksten i Arms Trade Treaty under forhandlingene i mars 2013 og jobber for at en internasjonal avtale vedtas innenfor inneværende generalforsamlingsperiode
- Mer ansvarlig våpeneksport ved å hindre at norske våpen bidrar til brudd

på menneskerettighetene og internasjonale humanitære rett.

Politiske hovedutfordringer i 2013

Den 2. april 2013 ble den internasjonale våpenhandelsavtalen vedtatt med overveldende flertall i FNs generalforsamling; med 155 stemmer for, 3 imot og 22 avholdende. Etter at organisasjoner verden over har jobbet i over et tiår for en internasjonal våpenhandelsavtale har den altså endelig blitt en realitet.

Arms Trade Treaty (ATT) er den første avtalen i sitt slag som gjør det internasjonalt bindende for stater å avslå våpensalg hvis det er en stor risiko for alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett, internasjonale menneskerettigheter og når det er fare for at våpnene vil bli brukt til å begå alvorlige overgrep mot sivile. Avtalen trer i kraft 90 dager etter at 50 stater har ratifisert den.

Selv om organisasjonene var skuffet over å ikke ha fått gjennomslag for en rekke punkter blir den endelige avtalen ansett som et viktig skritt fremover for å kontrollere våpenhandelen og for å redusere væpnet vold, konflikt og menneskerettighetsbrudd knyttet til uansvarlig våpenhandel.

Våpenhandelsavtalen vil bygge nye internasjonale normer for våpeneksport, hvis den anvendes konsekvent, også påvirke de statene som ikke har signert avtalen. Våpenhandelsavtalen er derfor en stor seier for ForUM-felleskapet som har i flere år bidratt til å holde presset oppe på at Norge skal spille en progressiv rolle i ATT-forhandlingene.

ATT ble svakere enn det man hadde ønsket. Det er derfor viktig å sørge for at Norge sammen med andre land går inn for en så sterk tolkning så mulig av avtaleteksten, og at man i framtiden legger vekt på å få tett smutthullene i størst mulig grad gjennom statsparts-konferansene. Siden avtalen antas å være

av særlig viktighet, har det vært lagt til grunn at Stortingets samtykke til ratifikasjon vil være nødvendig i henhold til Grunnloven § 26. I følge stortingsmelding nr. 49 inneholder våpenhandelsavtalen mange elementer og bestemmelser som allerede finnes i Norges eksportkontrollsystemer, og krever derfor ingen lovendringer. Norge er det tiende landet som ratifiserer avtalen, av de 116 landene som har signert.

Norge er en av verdens største våpeneksportører og i 2011 eksporterte Norge militært materiell til 51 land for en samlet verdi av 3,9 milliarder kroner. Den samlede verdien av eksporten i 2012 var i underkant av 4,6 milliarder kroner, hvorav nær 3,9 milliarder utgjorde salg av militære varer.

I stortingsmeldingen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2011 (St. Meld. 8) foreslo regjeringen en innføring av en sjupunkts sjekklister som skal sikre mer systematiske vurderinger i forhold til menneskerettighetene, internasjonal humanitær rett og risiko for at det militære utstyret brukes til intern undertrykkelse. Samtidig er det fremdeles store smutthull i regelverket med henhold til blant annet merking/sporing, deler og komponenter og sluttbrukererklæringer.

På grunn av at Stortingets utenriks- og forsvarskomiteen ferdigstilte sin innstilling til stortingsmeldingen på svært kort tid la fredsgruppen hovedfokus på stortingsdebatten, noe som hadde en rekke ringvirkninger og førte til stor mobilisering blant både sivilsamfunnsorganisasjoner, trossamfunn og ungdomspartiene. Hovedfokus var å få stortingspolitikere til å kreve at endringene i årets stortingsmelding må få konsekvenser i praksis og innebære at eksporten av militærmateriell til Saudi-Arabia, Qatar, Emiratene m.fl. må stanses som en konsekvens av de nye endringene hvor demokrati, menneskerettigheter og faren for intern undertrykking skal løftes på agendaen. Under stortingsdebatten gav flere partier uttrykk for at de nå forventer strengere praksis – og KrF utfordret

Utenriksministeren særskilt på hva som vil skje med eksporten til arabiske diktaturer.

En viktig måloppnåelse har også vært at man har oppnådd en bred mobilisering av organisasjoner, trossamfunn og ikke minst alle ungdomspartiene i arbeidet mot norsk eksport av militærutstyr til undertrykkende regimer. I forbindelse med stortingsdebatten, sluttet 20 organisasjoner og trossamfunn og alle ungdomspartiene seg om en felles markering og appell foran Stortinget.

Ved høringen om stortingsmeldingen om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2012 (Meld. St. 49) la ForUM vekt på at den nye regjeringen følger opp innstramningene som ble varslet i 2011 i praksis, og sørger for at slik eksport til autoritære regimer og til stater der det begås alvorlige og systematiske brudd på menneskerettighetene blir historie.

Resultater

Arms Trade Treaty (ATT):

- Fredsgruppa holdt et strategiseminar i forberedelse til mars-forhandlingene, som blant annet resulterte i et brev til utenriksminister Espen Barth-Eide med konkrete og detaljerte anbefalinger til styrking av avtaleutkast fra juli 2012. I svarbrevet bekreftet Utenriksdepartementet (UD) at man ville følge opp disse punktene, og det var også tett dialog med Norge under selve forhandlingene i mars.
- Under ATT-forhandlingene i mars deltok representanter fra Fredslaget, Kirkens Nødhjelp, Kirkelig Freds-plattform, Changemaker og Press samt sekretariatet. ForUM koordinerte møtene med det norske sivilsamfunnet under forhandlingene. Ved siden av å jobbe oppimot den norske delegasjonen, var ForUM-fellesskapet også aktive lobbyister oppimot andre lands delegasjoner og bidro med innspill til uttalelser og kommentarer til de ulike avtaletekstutkastene. Lobby-arbeidet for øvrig ble koordinert av Control Arms-koalisjonen (der ForUM er styremedlem).
- Under ATT-forhandlingene var det et godt samarbeid med medlemsorganisasjonene også på mediearbeidet. Felles pressemeldinger ble sendt ut ved flere anledninger og det var flere fellesoppslag. I tillegg hadde ForUM høy aktivitet på nettsidene og i sosiale media i løpet av de to forhandlings-ukene.
- I etterkant av marsforhandlingene sendte organisasjonene fellesbrev til utenriksminister Espen Barth Eide med krav om at Norge stiller på ministernivå under signeringen i juni og med ønske om fortsatt dialog.
- ForUM-fellesskapet arrangerte et vellykket stunt i mai for å oppfordre UD til å følge opp ATT og signere avtalen 3. juni. Stuntet fikk god oppslutning fra medlemsorganisasjoner, og utenriksminister Espen Barth Eide bekreftet at Norge ville signere avtalen den 3. juni. Han bekreftet også at Norge ville forsøke å få avtalen ratifisert innen slutten av året.
- Norge signerte ATT med flere andre land 3. juni. Statssekretær Gry Larsens tale i FN reflekterte mange av ForUMs presiseringer og understreket sivilsamfunnets avgjørende rolle i prosessen. Avtalen ble ratifisert av Stortinget i januar 2014.
- ForUM deltok på Control Arms-koalisjonens strategimøter med fokus på ratifikasjoner, implementering og monitorering i forbindelse med signering av avtalen i New York.
- I juni hadde ForUM et oppfølgingsmøte med statssekretær Gry Larsen. På møtet ble det bekreftet at norske myndigheter skal prioritere ratifisering

og implementering av ATT, samt at de ønsker en sterk tolkning av avtalen.

- Det ble utarbeidet en rapport om ATT-avtalen og konsekvenser av ATT internasjonalt. Rapporten er skrevet av Frank Slijper, som er tilknyttet Transnational Institute i Nederland, og vil være et grunnlag for arbeid med implementering og ratifisering av ATT fremover.
- Pro-bono nettverket Prospera kom i gang med å utrede for ForUM hva ATT vil bety for norsk våpeneksportkontroll-lovgivning. Hensikten er å få utredet hvilke juridiske grep som må gjøres i det norske regelverket for at det skal representere den sterkeste mulige tolkningen av ATT.

Norsk våpeneksport:

- Fredsgruppa sendte inn høringsinnspill til stortingsmeldinger 8 og 49 om norsk våpeneksport og deltok på høringene i Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé.
- I forbindelse med stortingsdebatten om norsk våpeneksport i april, sluttet 20 organisasjoner og trossamfunn og alle ungdomspartiene seg om en felles markering og appell foran Stortinget. Markeringen var på initiativ fra Fredsgruppa i ForUM og de fleste organisasjonene stilte med sine ledere. Løpesedler ble delt ut til politikerne på vei til jobb og alle organisasjonene bidro til å spre ordet via sosiale medier og i media for øvrig.
- Av relevant mediedekning kan nevnes sak på trykk i Ny Tid om høringsinnspillet til ForUM, VG kronikk skrevet av ForUM og FOKUS om norsk janusansikt i Saudi-Arabia, ungdomspartiens innlegg i Dagsavisen og oppslag om fellesmarkeringen 9. april i Nettavisen.

- I forhold til målet om å få økt fokus på norske våpenbedrifter i utlandet ble forslag til utredning sendt til utredningsseksjonen på Stortinget.

Gruppemedlemmer:

Amnesty, Atlas-alliansen, Caritas, Change-maker, Digni, FN-sambandet, IKFF, Kirkelig Fredsplattform, Kirkens Nødhjelp, Mellomkirkelig råd, Norges Fredslag, PRESS, Redd Barna.

Koordinator/rådgiver:

Siri Luthen (Elise Christensen til juli 2013)

2.10 Matsikkerhet

ForUMs politiske mål i 2013:

- Satsingen på bærekraftig landbruk innen norsk og internasjonal bistand, med fokus på småskalaprodusenter økes.

Politiske hovedutfordringer i 2013

En trend de siste par årene, i retning av en betydelig sterkere anerkjennelse av landbrukets nøkkelrolle i utviklingsland for å skape arbeidsplasser, styrket matsikkerhet og økonomisk vekst har fortsatt. Dette har i Norge ledet til at etter ti år har det nå kommet på plass en ny strategi for «Matsikkerhet i et klimaperspektiv», som trolig vil bety økning av satsingen på landbruk i norsk bistand.

Internasjonalt har det kommet en rekke verdifulle rapporter og utredninger fra anerkjent hold som dokumenterer viktigheten av landbruket og småbønder, både når det gjelder å skape utvikling, tilpasse seg klimaendringer, og levere økosystemtjenester. Prosessene i World Committee on Food Security (CFS) i FAO, ikke minst gjennom rapportene fra High Level Panel of Experts (HLPE) på temaer som biodrivstoff, og klimaendringenes betydning for matsikkerhet, har hatt stor innvirkning på den internasjonale diskursen. Viktig er

det også at den reorganiserte CFS, med betydelig sterkere deltagelse fra sivilsamfunnet enn vanlig i FN-prosesser, stadig blir trukket fram som et eksempel til etterfølgelse.

Vi ser det også i Norfunds stadig sterkere satsing i landbrukssektoren i Afrika de siste årene. Der går norske bistands-penger i økende grad inn i relativt risikofylte prosjekter i landbrukssektoren, med en målsetning om å skape profitt, arbeidsplasser og økt produktivitet. I året som gikk har ForUM også opplevd en økende interesse for forslaget om å bruke en prosentandel av Statens pensjonsfond utland (SPU) på investeringer i utviklingsland, ikke minst landbrukssektoren. Dersom dette blir en realitet kan det ha mange positive resultater, men det finnes også mange fallgruver når man skal forene ønsket om profitt med ønsket om utvikling. Et våkent sivilsamfunn er viktig i denne situasjonen.

Resultater

Gjennom 2013 har arbeidet for å nå ovenstående mål blitt gjennomført på flere forskjellige arenaer, nasjonalt og internasjonalt, med generelt gode resultater.

- I løpet av året har det blitt gjennomført tre dialogmøter med Norfund. Av temaene som har blitt diskutert kan nevnes: Norfunds bruk av skatteparadiser, hvilke alternativer finnes for å trekke småbønder med i Norfundstøttede bedrifter og hvordan involvere i større grad selveiende bønder i Norfunds investeringer.
- Et møte ble avholdt i april med Norad om Handlingsplanen for Matsikkerhet i Klimaperspektiv: oppfølging, satsingsområder og finansiering.
- Matgruppa spilte inn til regjeringen i vår, at det trengs ytterligere midler til gjennomføring av Strategien for Matsikkerhet. ForUM har ikke blitt hørt i ønsket om en egen bevilgning for å

gjennomføre strategien, men bevilgningene har blitt øket til 500 millioner kroner over 3 år.

- I løpet av året ble det holdt tre møter med ledelsen i det nye prosjektet i Utenriksdepartementet (UD) for gjennomføringen av Handlingsplanen for Matsikkerhet i et Klimaperspektiv. UD har bedt om konkrete innspill fra organisasjonene til hvordan de kan, med sine sivilsamfunnskontakter i de prioriterte landene, bidra til å oppfylle målene i strategien. Prosessen har vært uklar og dårlig organisert, men det har likevel gitt en anledning for ForUM-felleskapet til å komme med verdifulle innspill til hvordan strategien skal settes ut i livet.
- ForUM var representert i møtet i FAO-komiteen i mai, som forberedte FAO-konferansen i juni.
- Det ble gjennomført et godt besøkt seminar i september i samarbeid med Redd Barna som så på to rapporter fra HLPE om hhv Klimaendringenes konsekvenser for matsikkerhet i utviklingsland, og sosiale sikkerhetssystemer som et redskap for å redusere fattigdom.
- Flere representanter fra ForUMs matsikkerhetsgruppe deltok på CFS møtet i Roma i oktober. Fokus var mye på hvordan HLPE rapportenes anbefalinger skal kunne implementeres.
- I FN's klimaforhandlinger, ikke minst overfor norske forhandlere, fortsatte ForUM å peke på viktigheten av at det blir satt inn store ressurser for å få til en best mulig klimatilpasning av landbrukssektoren i utviklingsland.

Gruppedlemmer:

CARE, Caritas, Det kongelige selskap for Norges Vel, Digni, FIAN Norge, Norsk Folkehjelp, Spire, Tørrelandskoordineringsgruppa, Utviklingsfondet.

Gruppeleder: Kristin Kjæret, FIAN Norge.
Koordinator/rådgiver: Arvid Solheim.

2.11 Energi

ForUMs politiske mål i 2013:

- Energy+ videreutvikles og implementeres som et viktig klima og utviklingsinitiativ gjennom en tett dialog med det sivile samfunn både i Norge og i utviklingsland.
- Norske energiinvesteringer i utviklingsland gjøres økonomisk, miljømessig og sosialt bærekraftige gjennom dialog om bærekraftige energiinvesteringer mellom energiselskapene, sivile samfunnsorganisasjoner og myndighetene.

Politiske utfordringer i 2013

Bærekraftig energitilgang for alle er satt på dagsorden internasjonalt av FNs generalsekretær og vil med stor sannsynlighet bli et av de nye bærekraftsmålene i Post-2015 agendaen. Norge står bak et slikt mål og har løftet fram Energy+ som et internasjonalt initiativ for å underbygge dette.

Energy+ er fortsatt i en tidlig fase og det er fortsatt knyttet en usikkerhet til innretningen av programmet og metodeutvikling, særlig knyttet til indikatorer for resultatmåling/ finansiering.

Norske myndigheter og norsk næringsliv satser på energiinvesteringer i Sør. Denne satsingen har utløst et behov for større bevissthet rundt miljø- og samfunnsmessige konsekvenser av norske energiaktørers investeringer, både lokalt og globalt.

Fra januar 2010 er det gjennomført en dialog mellom energiselskap, miljø- og utviklingsorganisasjoner og myndighetene om hva det betyr å bygge ut vannkraft i utviklingsland på en bærekraftig måte. Dialogen har så langt gitt partene viktig

kunnskap omkring utfordringer og muligheter knyttet til utbygging av vannkraft.

Dialogen har favnet en rekke tema knyttet til: rammeverk, retningslinjer og standarder som norske aktører må eller bør forholde seg til når de skal investere i fornybar energiprojekt. Deltagerne har sett på hva norske aktører gjør i praksis og hvilke ambisjoner de har for samfunnsansvar og miljøavtrykk – både energiselskap, myndigheter og sivile samfunn. Deltagerne har sett på utfordringene knyttet til gjennomføring av internasjonale standarder og kompleksiteten i å bygge ut store prosjekter. Partene i dialogen opplevde denne arbeidsformen som så nyttig at det ble besluttet å videreføre dialogen også i 2013.

Resultater

- Det ble debatt om Energy+ skal vektlegge CO2 effekt eller tilgang. ForUM samlet organisasjonene om et felles utspill til utviklingsminister Holmås hvor vi avklarte at medlemmene står bak intensjonene/mandatet i Energy+ som et viktig klima- og utviklingsinitiativ.
- Den videre utviklingen av og organisasjonenes rolle i Energy+ var fortsatt uavklart. Det ble etterlyst tettere dialog med prosjektet og tydeliggjøring av effekten av organisasjonenes innspill så langt.
- ForUM hadde møte med Riksrevisjonen i tilknytning til deres evaluering av det norske Ren Energiinitiativet.
- Det ble avholdt et dialogmøte mellom frivillige organisasjoner og Energy+ hvor det ble bedt om nye innspill på indikatorer. Tilgang til energitjenester som et utviklingsmål ble vektlagt.
- Dialogprosjektets medlemmer oppsummerte erfaring og læring av dialog-

en ved avslutningen av prosjektet i desember 2013. Dialogprosjektet har gitt ny og god innsikt i bredden av utfordringer som er knyttet til ren energisatsning i fattige land. Forhold rundt ansvar og rollefordeling mellom de ulike aktørene som er involvert er tydeligere. Dialogen har også gitt bedre innsikt i de ulike standarder og betydningen de har for vertslandet og lokalsamfunnet. Det ble enighet i dialogprosjektet om at landene trenger både den sentrale energiforsyningen og større prosjekt samt at om målet er å nå alle vil småskala og desentraliserte løsninger også være avgjørende da store deler av befolkningen ikke vil kunne nås av nettet.

- ForUM satt i styringsgruppa for dialogprosjektet «Bærekraftige energiinvesteringer» under hele prosjektet. Styringsgruppa hadde ansvar for forberedelser av tema til rundebordene og studiereiser.

Organisasjoner involvert i oppfølging av Energy+:

CARE, FIVAS, FOKUS, Kirkens Nødhjelp, Naturvernforbundet, WWF-Norge.

Organisasjoner involvert i energidialogen:

FIVAS, Kirkens Nødhjelp, Regnskogfondet, WWF-Norge.

Prosjektkoordinator:

Elin Enge

3 Styrets årsberetning 2013

3.1 Styrets møter

Styret har i perioden hatt 6 ordinære styremøter og et ekstra møte. Styret har behandlet 50 saker, hvorav 29 vedtaksaker, 14 orienteringssaker og 7 diskusjonssaker / eventuelt. Fordelt på område omhandlet 6 saker politikk, 39 organisasjonssaker, og 4 økonomi. Det foreligger styreprotokoll over møtene som er tilgjengelig på ForUMs nettsider.

Styret har i 2013 behandlet Strategi for ForUM de kommende fire årene på fire av seks styremøter. Arbeidet i styret har basert seg på en prosess hvor medlemsorganisasjonene har gitt innspill i to medlemsmøter (februar og august 2013) og gitt skriftlig tilbakemelding til et diskusjonsnotat om ForUMs framtid som ble distribuert før sommeren. Strategien legges fram for vedtak på årsmøtet i 2014.

Styret besluttet i 2013 ny logo med grafisk profil for ForUM, som vil bli tatt i bruk tidlig i 2014.

Styret godkjente i 2013 ForUMs representasjon i offisielle norske delegasjoner og ForUMs posisjonsdokument til WTO-forhandlingene i desember 2013.

Naresh Sugandiran trakk seg fra varaplass til ForUMs styre da nominerende organisasjon Norsk nettverk for klima og helse meldte seg ut september 2013. ForUM har ikke regler for supplering, så plassen stod tom ut perioden.

Styret holdes jevnlig oppdatert om arbeidet i sekretariatet, med fokus spesielt på det tematiske og politiske arbeidet samt økonomi. Møtene er gode og med beslutningsdyktig oppmøte.

3.2 Økonomi

ForUM har 4-årig rammeavtale (2011-2014) for henholdsvis den tematiske virksomheten og informasjon. Hovedrammen gir en årlig inntekt på 6,74 mio. Informasjonsavtalen er på kr 800.000,-. Miljøverndepartementet er også en viktig bidragsyter, og økte i 2013 sin bevilgning fra kr 450.000,- til 500.000,-. I tillegg kommer medlemskontingenter på kr 241.000 og noen mindre bidrag og inntekter.

Regnskapet for 2013 viser et overskudd på kr 701.533, noe som gir en fri egenkapital ved utgangen av 2013 på kr 2.235.066,-. Dette gir en sikkerhet ved et eventuelt fall i inntektene, og sikrer en god likviditet gjennom året.

Regnskapet føres av aut. regnskapsfører Tore Skarvang i Risør, og revideres av Skagerak Revisjon ved statsautorisert revisor Einar Johansen.

ForUM har ingen vesentlige økonomiske forpliktelser utover det som framkommer i balansen. Utover 10 års leiekontrakt for ForUMs lokaler i Storgt 11 (utløper 2021) har ForUM ingen vesentlige avtalemessige forpliktelser.

Det vises forøvrig til revidert regnskap som ligger som vedlegg til årsmeldingen.

3.3 Sekretariatet

ForUMs lokaler i Storgata 11 er en del av et kontorfellesskap med beslektete organisasjoner, noe som bidrar til et stimulerende arbeidsmiljø.

Sekretariatet besto i 2013 av:
- Andrew Preston, daglig leder

- Rolf Wermundsen, kontorleder
- Gunn Johnsen, resepsjonist (deles med FOKUS)
- Mona Wærnes, informasjonsansvarlig (permisjon mars-september)
- Kristin Marie Skaar, informasjonsansvarlig (vikar april-september)
- Elin Enge, seniorrådgiver
- Gunhild Ørstavik, seniorrådgiver
- Arvid Solheim, seniorrådgiver
- Elise Christensen, seniorrådgiver (vikar til juni)
- Siri Luthen, seniorrådgiver (vikar, permisjon til juni)
- Ane Schjolden, seniorrådgiver (permisjon fra august)
- Kristina Frøberg, seniorrådgiver (vikar)

Ved årsskifte har Ane Schjolden og Borghild Tønnessen-Krokan permisjon fra ForUM til henholdsvis august og desember 2014.

Dette utgjorde i alt 8,51 årsverk for ForUM, fordelt på 9 faste stillinger. I tillegg har ForUM vært arbeidsgiver ved begrensede engasjementer knyttet til rapportskrivning.

Sykefraværet fortsetter å holde seg svært lavt med 1,58% i 2013. Snittet de siste syv årene er 3,04%.

Alle ansatte i ForUM har undertegnet etiske retningslinjer for ansatte og representanter for ForUM. Disse skal være en rettleider for etisk gode beslutninger og god og ansvarlig atferd i arbeid for ForUM.

3.4 Tariffavtale

ForUM er medlem av Hovedorganisasjonen Virke, og bundet av tariffavtale gjennom "Landsoverenskomst for virksomheter". I 2009

ble det inngått avtale om avtalefestet pensjon AFP. Det etterstrebes lik rett og mulighet for den enkelte ansatte uavhengig av kjønn, både når det gjelder lønnsnivå og kompetanseheving, permisjonsuttak, individuelt tilpasset arbeidstid og mulighet for hjemmekontor.

Utover bestemmelsene i tariffavtalen har ForUM en framforhandlet lønnspolitikk med en egen lønnsplan med regulert opprykk. En egen personalhåndbok gir oversikt over betingelser og ytelser.

3.5 Miljøtiltak

Ved flyreiser kompenseres klimautslipp ved kjøp av klimavoter gjennom Framtiden i våre hender på www.mittklima.no.

Kontoret kildesorterer papir, glass, metaller og elektrisk/ elektronisk avfall og plast. Kopier og utskrifter skrives ut på begge sider av arket, og det benyttes miljømerket og resirkulert papir.

Oslo, 13. mars 2014

Styret i Forum for Utvikling og Miljø

Styrets sammensetning ved årets slutt 2013

	Navn	Organisasjon	Valgt til:
Styreleder	Andrew Kroglund	Utviklingsfondet	2015
Nestleder	Beate Thoresen	Norsk Folkehjelp	2014
Fast	Monica Sydgård	Redd Barna	2014
Fast	Maiken Pollestad Sele	Oikos	2014
Fast	Anette Remme	SAIH	2014
Fast	Hanna Lyngstad Wernø	Changemaker	2015
Fast	Mari Gjengedal	Spire	2015
Fast	Benedikte P Hansen	Attac Norge	2015
Ansattrep.	Siri Luthen	ForUM sekretariatet	
1. Vara	Øystein Berg	Naturvernforbundet	2013
2. Vara	Morten Eriksen	WWF Norge	2013
3. Vara			

Balanse for Forum for Utvikling og Miljø

	Inngående balanse 31.12.2012	Utgående balanse 31.12.2013	Noter
Eiendeler			
Bankinnskudd	2 898 629	3 795 289	1)
Utestående fordringer	309 352	185 012	
Sum eiendeler	3 207 981	3 980 301	
Gjeld			
Leverandørgjeld / foretatte trekk	779 047	641 671	
Annen kortsiktig gjeld	895 402	1 103 565	
Sum gjeld	1 674 449	1 745 236	
Egenkapital			
Annen egenkapital	1 365 470	1 533 533	
Årets resultat	168 062	701 533	
Sum egenkapital	1 533 532	2 235 066	
Sum egenkapital og gjeld	3 207 981	3 980 301	

Note 1) Herav depositum husleie kr 175.743,-

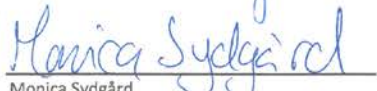

Andrew Preston, daglig leder

Rolf Wermundsen, kontorleder

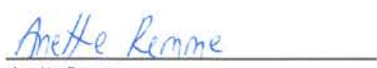
Godkjent av ForUMs styre 2013 - 2014, 13. mars 2014

Andrew Kroglund, leder

Beate Thoresen, nestleder

Monica Sydgård

Maiken Pollestad Sele

Anette Remme

Hanna Lyngstad Wernø

Mari Gjengedal

Siri Luthen
Ansattrepresentant

Årsregnskap Forum for utvikling og miljø 2013

	Regnskap 2013	Budsjett 2013	Noter	Regnskap 2012	Regnskap 2011
INNETEKTER:					
Norad	6 627	6 740	2)	6 740	6 740
Norad, Informasjon	1 032	800	2) 3)	1 230	909
Miljøverndepartementet	528	450		474	450
Utenriksdepartementet				460	0
Kontingenter	241	230		148	228
Annen støtte	475	310	4)	391	250
Andre inntekter	106	60		281	161
Sum inntekter	9 007	8 590		9 724	8 738
KOSTNADER:					
PROGRAMOMRÅDER					
Tematisk arbeid					
Lønnskostnader	2 787	2 912		2 754	2 247
Aktiviteter	918	1 000	5)	1 415	911
Andel adm/drift	817	893		928	1 242
	<u>4 522</u>	<u>4 806</u>		<u>5 097</u>	<u>4 400</u>
Sørsamarbeid					
Lønnskostnader	519	514		498	396
Aktiviteter	102	500	5)	389	584
Andel adm/drift	144	158		171	219
	<u>766</u>	<u>1 172</u>		<u>1 058</u>	<u>1 200</u>
INFORMASJON					
Lønnskostnader	538	572		919	636
Aktiviteter (Norad ramme)	418	118		191	204
Andel adm/drift	76	110		123	102
	<u>1 032</u>	<u>800</u>	3)	<u>1 233</u>	<u>942</u>
EGNE AKTIVITETER					
Robin Hood skatt kampanje	37		6)		
Klimavalg 2013	2				
Annet, Informasjon (ikke Norad)	34	100			
	<u>73</u>	<u>100</u>			
ADMINISTRASJON					
Lønnskostnader	1 337	1 203	6)	1 408	1 333
Adm/drift	526	438	7)	685	649
Styret	50	72	7)	75	49
	<u>1 913</u>	<u>1 713</u>		<u>2 168</u>	<u>2 032</u>
SUM KOSTNADER	8 305	8 590		9 556	8 574
OVERSKUDD	702	0		168	164

Årsregnskap Forum for utvikling og miljø 2013

Tilleggsinformasjon til regnskapet 2013:

Noter:

- 1) Herav depositum husleie kr 175.743,-
- 2) Inntektsført i regnskapet er lavere enn bevilgningene fra Norad, tilsvarende underforbruk på kr 113.371,- på hovedrammen og kr 68.010,- på informasjon.
- 3) Inkluderer Norad informasjon tilleggsmidler med kr 300.000,- som ForUM håndterte på vegne av Klimavalg 2013 nettverket.
- 4) Inkluderer momskompensasjon som i 2013 var på kr 425.864,-, mot kr 261.373,- i 2012.

5) **Fordeling av tematiske midler**

Handel og WTO	66 110
Klima og miljø	161 605
CSR	221 383
Matsikkerhet	38 494
Finans og reform	130 902
Fred og menneskelig sikkerhet	120 708
Bistand og utviklingspolitikk	20 378
Energi	70 050
Andre tema, tversgående	88 232
	<hr/>
	917 862
	<hr/>
Sørmidler	102 443
	<hr/>

- 6) I regnskap 2012 var *Egne aktiviteter* slått sammen med *Administrasjon*.
- 7) Honorarer og lønn daglig leder 2013:
Lønn og ytelser til daglig leder var kr 574.434,-. Styreleder honoreres med kr 25.000,-
Revisor kostnadsført med kr 60.313,- (hvorav annen bistand er kr 13.750,-).

Revisjon Skagerrak

Revisjon Skagerrak AS
Storgata 11
4950 Risør
Tlf.: 40 43 25 00
Fax: 40 43 25 19
www.revisjon-skagerrak.no
NO 982 767 970 MVA

Medlem av Den norske Revisorforening

Til Årsmøtet i
Forum for Utvikling og Miljø

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for foreningen Forum for Utvikling og Miljø som viser et overskudd på kr 701 532. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2013, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for foreningens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foreningens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til foreningen Forum for Utvikling og Miljø per 31. desember 2013 og av resultater for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foreningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Risør, 25. mars 2014

Revisjon Skagerrak AS

Einar Johansen
Registrert revisor

Forum for
Utvikling og Miljø

Forum for utvikling og miljø
Storgata 11
0155 Oslo

tlf: 23 01 03 00
fax: 23 01 03 03
foretaksnr 971 274 646

forumfor@forumfor.no
www.forumfor.no